

Norges gjennomføring og bidrag til å oppfylle globale mål for natur

Naturavtalens mål 19:

Gradvis og i betydelig grad øke nivået for finansielle ressurser fra alle kilder på en effektiv og lett tilgjengelig måte og til rett tid, inkludert nasjonale, internasjonale, offentlige og private ressurser, i samsvar med konvensjonens artikkel 20, for å gjennomføre nasjonale strategier og handlingsplaner for naturmangfold, og innen 2030 mobilisere minst 200 milliarder amerikanske dollar per år, blant annet ved å

- øke de samlede internasjonale finansielle ressursene knyttet til naturmangfold fra industriland, herunder offentlig bistand, og fra partnerland som frivillig påtar seg forpliktelser som industriland, til utviklingsland, især de minst utviklede landene og små øystater samt land med overgangsøkonomi, til minst 20 milliarder amerikanske dollar per år innen 2025 og minst 30 milliarder amerikanske dollar per år innen 2030,
- betydelig øke mobiliseringen av nasjonale ressurser ved hjelp av utarbeidelse og gjennomføring av nasjonale finansieringsplaner for naturmangfold eller lignende virkemidler, i samsvar med nasjonale behov, prioriteringer og forutsetninger,
- skaffe til veie privat finansiering, å fremme blandet finansiering, gjennomføre strategier for å innhente nye og ytterligere ressurser, samt oppmuntre privat sektor til å investere i naturmangfold, blant annet gjennom såkalte impact funds og andre virkemidler,
- stimulere til nyskapende ordninger, for eksempel betaling for økosystemtjenester, grønne verdipapirer, kjøp og salg av erstatningsområder og kreditter for naturmangfold og ordninger for likeverdig fordeling av fordeler, med miljømessige og sosiale sikringsmekanismer,
- optimalisere felles fordeler og synergier av finansiering rettet mot naturmangfold og klimakriser,
- styrke felles innsats blant annet fra urfolk og lokalsamfunn, tiltak der Moder jord står i sentrum* og tilnæringsmåter som ikke er markedsbaserte, herunder forvaltning av naturressurser basert på fellesskapets behov samt samarbeid og solidaritet med sivilsamfunnet for å bevare naturmangfold,
- sikre en bedre, mer effektiv, målrettet og åpen bruk og overføring av ressurser.

*Tiltak der Moder jord står i sentrum (Mother Earth Centric Actions): Økosentriske og rettighetsbaserte tilnæringsmåter som gjør det mulig å gjennomføre tiltak for å skape harmoniske og komplementære forhold mellom mennesker og natur, fremme kontinuitet for alt levende og deres leveområder, og sikre at Moder jords miljøfunksjoner ikke blir handelsvarer.

Miljødirektoratet	Direktoratsgruppe
Tiltak og virkemidler i dag (Status) (deloppdrag 3)	
3.1 Tiltak og virkemidler nevnt i Natur for livet	Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt
	Fra St meld 14: "Mål 20: Innen 2020 bør mobiliseringen av finansielle ressurser til en effektiv gjennomføring av Strategisk Plan 2011-2020, fra alle kilder og i samsvar med den konsoliderte og omforente prosessen i Strategi for ressursmobilisering, øke betydelig i forhold til dagens nivå. Dette målet
	Landbruksdirektoratet: Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket ¹ - Formål: ... miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet. Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket ²

¹ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-447>

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-448>

		<p>I Meld.St 14 nevnes Klima og Skoginitiativet (KoS). Mesteparten av norsk naturfinansiering i 2022 (sirka 75%) er gjennom KoS (se ovenfor). Videre nevnes i Meld.St 14 BIOFIN som støtter utarbeidelse og gjennomføring av nasjonale finansieringsplaner til naturmangfold. I 2023 signeres en ny 4-årig avtale mellom Norad og BIOFIN og den finansielle støtten oppskaleres fra ca NOK 6-7 mill/år til NOK 40 mill/år.</p> <p>Innenfor hav arbeider Norad med satsingen «Hav for Utvikling». Det er et program under utvikling som skal se innsatsene innenfor hav i sammenheng (eks Fisk for utvikling, samt marinforsøpling), med vekt på helhetlig havforvaltning, sektorkoordinering og rammer for bærekraftig næringsaktivitet. Nansenprogrammet er også et viktig program for marine ressurser.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: -</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
<p>3.2 Andre tiltak og virkemidler i regi av miljøforvaltningen</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p><u>Internasjonal finansiering</u> Miljødirektoratet har ikke egne finansielle virkemidler til bruk i utviklingsprosjekter eller prosjekter i andre land, men har en viktig rolle i relevante programmer og prosjekter som koordinator, tilrettelegger, kunnskapsformidler og samarbeidspartner.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teknisk støtteenhet til naturpanelet • Bilaterale samarbeidsavtaler med enkelte utviklingsland - se mål 20 • Deltakelse i Norad-prosjekter - se mål 20 <p>Oversikt og vurdering av dette arbeidet dekkes av besvarelsen under mål 20.</p> <p><u>EØS midler</u> EØS-ordningen forvaltes av UD og deres Financial Mechanism office i Brussel. Norge bidrar gjennom EØS-avtalen til å støtte de 15 fattigste EU-landene i perioden 2015-2024 med å redusere sosiale og økonomiske</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Ulike tilskuddsordninger hos Miljødirektoratet <u>Regnskogfondet</u> Norad: Noen eksempler på tiltak: Norge har forpliktet seg til 780 millioner kroner til The Global Environment Facility (GEF) i perioden 2022 - 2025 (GEF 8). Det tematiske område med størst finansiering under GEF-8 er biologisk mangfold, inkl. gjennomføring av naturavtalen. I 2023 inngås avtale med Tyskland (GIZ) om et program som skal gi støtte til gjennomføring av NBSAPer i flere land. Det er en avtale på totalt NOK 60 mill. NBSAPer ha en potensiale å trekke til seg mer finansielle ressurser. I 2022 ble en 4-årig avtale signert med Legacy Landscape Fund (totalt NOK 100 mill.) som i tillegg genererer privat kapital for bevaring av naturmangfold.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: NVE forvalter flere tilskuddsordninger for kartlegging og sikring mot naturfare, samt miljøtiltak for forringede vassdrag. Tilskuddsordningene reguleres av egen forskrift:</p>

	<p>ulikheter innad i EU og styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene.</p> <p>Disse 15 landene kan velge å bruke disse EØS-midlene til fem ulike hovedtema der ett av temaene er 'Miljø, klima og energi'. I inneværende EØS-periode har 11 av de 15 landa valgt å ta med dette temaet i sin portefølje. Ulike norske institusjoner er 'Donor Programme Partner' (DPP) i de valgte programmene, og Miljødirektoratet er DPP for Miljø, klima og energiprogrammer i åtte av disse 11 landene. Pengene går først og fremst til prosjekter.</p> <p>Det forhandles med EU-kommisjonen om en ny EØS-støttepakke etter at den inneværende har utløpt 30. april 2024. Som DPP er vår rolle å være faglig og strategisk rådgiver for planlegging og gjennomføring av programmene i de enkelte landene. UD styrer pengfordelingen etter ønsker og prioriteringer i mottakerlandene og Miljødirektoratet har ingen rolle i fordelingen. Rundt 400 mill euro har gått til programmer innen klima- energi- og miljø i inneværende periode av totalt 2,8 mrd euro. UD må svare ut hvor stor andel av pengene som går til bevaring av naturmangfold og økosystemtjenester.</p> <p><u>Nasjonal finansiering</u></p> <p>I Miljødirektoratets budsjett inngår finansiering av en rekke tiltak som vil bidra til å bevare naturmangfold og økosystemtjenester. Vi inkluderer finansielle midler til gjennomføring av nasjonale strategier eller handlingsplaner. Finansiering av FoU, kunnskapsinnhenting, overvåkning o.l, er ikke inkludert og vi legger til grunn at oversikt over hvordan Miljødirektoratet jobber med dette dekkes under mål 21.</p> <p>Den økonomiske rammen til relevante tiltak er ca 1 milliard NOK i budsjettet for 2023. En betydelig andel av disse pengene forvaltes av Statsforvalteren og Fylkeskommunen gjennom ulike tilskuddsordninger. Statlig erverv av naturområder, inkludert områder til frivillig skogvern, utgjør den største enkeltposten med ca halve budsjettet, mens tiltak i verneområder og tiltak til anadrome fiskearter får ca 150 MNOK hver. Resten av de økonomiske ressursene brukes til ulike mindre tiltak for å bedre forholdene for enkeltarter, økosystemer, truede arter eller natur mm.</p>	<p>https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-06-29-1237</p> <p>Tilskuddene for kartlegging og sikring mot naturfare setter ikke egne krav om at tiltak må bidra til å bevare eller forbedre tilstanden for biologisk mangfold.</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
<p>3.3 Tiltak og virkemidler i kommuner og sektorer</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p>Det finnes ingen nasjonal oversikt over privat finansiering til naturrettede tiltak gjennomført enten på frivillig basis eller pålagt som</p>	<p>Landbruksdirektoratet: - Regionalt miljøprogram (RMP)</p>

	<p>vilkår i tillatelser etter plan- og bygningsloven eller gjennom ulike sektorlover.</p> <p>Velger å legge inn noe mer om privat finansiering under dette punktet siden det ikke passer inn ellers i skjemaet.</p> <p>Ett av de viktigste verktøy for å nå FNs bærekraftsmål og følge opp mål 19 finansiering (en videreføring av tidligere Aichi mål 20), er bærekraftig finans. Dette vil kunne skaffe privat finansiering til bevaring av naturmangfold og økosystemtjenester fremover. EUs handlingsplan for finansiering av bærekraftig vekst har som hovedmål er å dreie kapitalen over mot mer bærekraftige investeringer for å oppnå bærekraftig og inkluderende vekst, å håndtere finansielle risikoer som følger av klimaendringer, ressursutarming, miljøforringelse og sosiale problemer, og fremme åpenhet og langsiktighet i finansiell og økonomisk aktivitet. De to viktigste regelverkene for å gjennomføre dette er taksonomiregelverket og krav om bærekraftsrapportering.</p> <p>Et av de seks målene i taksonomien er å “Verne og restaurere naturmangfold og økosystemer”. For å kunne si at virksomheten eller prosjektet er i tråd med taksonomien, må virksomhet/prosjekt bidra positivt til et eller flere av miljømålene og samtidig ikke vesentlig bidra negativt til de andre miljømålene.</p> <p>Taksonomiregelverket trådte i kraft 01.01.2023, men kriteriene for hvordan taksonomien skal forstås og rapporteres på er foreløpig kun klar for klimamålene. Det arbeides for å utvikle kriteriene også på de fire andre miljømålene.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) - Klima- og miljøprogrammet - FoU-prosjekter på bl.a. naturmangfold - Sektoransvar for oppfølging av tiltak i oppfølgings- og tiltaksplaner for trua natur, ville pollinerende insekter og fremmede skadelige organismer mm. - Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) - Forskrift om Reindriftens Utviklingsfond (RUF) - Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag <p>Norad: -</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: EUs klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer, taksonomien, er i ferd med å implementeres og ansvaret ligger i dag hos Finansdepartementet. En rekke føringer i dette klassifiseringssystemet er relevante for energibruk og energiproduksjon. NVE blir i liten grad involvert, men gjør noe arbeid med å definere de 15 % mest energieffektive bygg i bygningsmassen.</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
<p>3.4 Måloppnåelse</p>	<p>A) Hvordan vurderer man effekten av disse tiltakene og virkemiddelbruken?</p> <p>Det vil være en krevende oppgave å måle direkte effekt av finansieringen på bevaring av naturmangfold for mange av virkemidlene nevnt over. For de virkemidlene som knytter seg til konkret vern, vil det for eksempel være lett å si noe om hvor stort areal som er vernet og anta at dette vil være positivt for bevaring av naturmangfold. Effekt på enkeltarter og økosystemer vil imidlertid kreve mye mer kunnskap for å kunne måles/vurderes.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Det er ulike måter for hvordan man måler effekten av de ulike virkemidlene.</p> <p>For skog er det tall fra Landsskogtakseringen, <i>Resultatkartlegging skogbruk og miljø og skogbruksplandata</i> som kan gi et godt bilde på effekten av tiltak over tid. Man bør også se på tilrådingen for ulike tilskudd i skogbruket som en faktor for effekt av disse tiltakene (eks. areal kartlagt gjennom miljøregistreringer).</p>

		<p>For jordbruk er det tilråding av ulike tiltak over <i>RMP, SMIL, UKL</i> og andre FoU-ordninger som sier oss noe om hensyn og tilrettelegging for naturmangfold i jordbruket. Tildeling av midler til ordningene skjer over Jordbruksavtalen. ⁸ Årsrapporter for noen ordninger finnes, eksempelvis <i>Årsrapport for Utvalgte kulturlandskap i jordbruket</i> ⁹</p> <p>Satsingen på Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og landbrukets verdensarvordning har god måloppnåelse. Det er tett samarbeid mellom forvaltningen og grunneierne og driverne som utfører tiltakene. Direktoratene og regional natur-, kulturmiljø og landbruksforvaltning følger opp med veiledning, rådgiving, samlinger og andre kompetansetiltak rettet mot drivere i områdene og forvaltningen. Skjøtselsplaner utarbeides i samarbeid med driverne. Arealer som er ryddet, beitet eller slått er eksempler på umiddelbare resultater, mens økt artsmangfold og verdiskaping vil kunne komme på sikt. Det skal foreligge forvaltningsplaner for områdene. Forvaltningsplanene skal understøtte formålet med ordningen og er et nødvendig verktøy for langsiktig forvaltning av områdene. Planene skal gi klare prioriteringer for mål og tiltak og sikre god måloppnåelse og sikre god forankring lokalt.</p> <p>Generell utvikling kan man se i den årlige rapporten <i>Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken</i> ¹⁰</p> <p>Norad: -</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke relevant.</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
	B) Systemer for å måle progresjon og effekt	
	Utvikling på budsjettposter knyttet til naturmangfold kan brukes til å måle progresjon. Effekten vil kunne synliggjøres gjennom årsrapporten inkl bærekraftsrapportering.	Landbruksdirektoratet: For skogbruk bør man se på tall referert til i 3.4 A) For jordbruk bør man se på tall referert til i 3.4 A)

⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/c629255d33ce4662b6a8b8bd7581de0d/sluttprotokoll-16.-mai-2023-endelig.pdf>

⁹ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/filarkiv/arsrapporter/%C3%85rsrapport%202022%20Utvalgte%20kulturlandskap.pdf>

¹⁰ <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/3011914>

	<p>Miljødirektoratet arbeider med å etablere et naturregnskap i løpet av 2023. Det skal baseres på tilgjengelig kunnskap om naturareal og tilstand. Målet er at naturregnskap i form av et arealregnskap, tas i bruk fra 2026.</p>	<p>Satsingen Utvalgte kulturlandskap har systemer for å måle effekt av tilskuddsordningen: Hvert år leverer Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet en årsrapport til LMD og KLD. Statistikken brukes bla for å vurdere forvaltning av ordningene, se trender, prioriteringer av tiltak, se effekten av enkelttiltak og av forvaltning av ordningen.</p> <p>Norad: <i>System for å måle finansiering til naturmangfold:</i> Som beskrevet under punkt 2.4 brukes OECDs Riemarkør Bio-diversity for å monitorere norsk offentlig naturfinansiering til utviklingsland. Videre har OECD utviklet en internasjonal standard for å måle mobilisert privat kapital utløst av offentlige intervensjoner. Dette rammeverket kan brukes for å måle mobilisert privat naturfinansiering utløst av offentlig bruk av privatsektorinstrumenter.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Har ikke systemer har man for å måle progresjon og effekt?</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
<p>3.5 Vurdering av situasjonen i 2030 med eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler (0-alternativ)</p>	<p>A) Situasjonen i 2030 med videreføring av iverksatte tiltak og virkemidler (dvs. 0-alternativet).</p> <p>Det er vanskelig å vurdere situasjonen i 2030 med videreføring av dagens virkemiddelbruk</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Vanskelig å gi en vurdering på da det er mange faktorer som spiller inn.</p> <p>Dagens trend der antall gårdsbruk går ned, er sterkt påvirket av de store trekkene i samfunnsutviklingen, strukturelle betingelser og driftsendringer generelt i jordbruket. Nedlegging av bruk medfører ofte til gjengroing og tap av naturmangfold.</p> <p>Miljøvirkemidlene i jordbruket kan benyttes til mange gode formål. Behovet for midler er større enn det som er tilgjengelig. Prioritering av tiltak foretas på regionalt og kommunalt nivå. I mange kommuner prioriteres forurensingstiltak fremfor tiltak for å ivareta naturmangfold.</p> <p>For å ta vare på naturmangfoldverdier i landbruket er man avhengige av skjøtsel og drift. Enkeltbrukeres vurdering av lønnsomhet i å drive jordbruk, skogbruk og reindrift er en</p>

		<p>forutsetning for et aktivt landbruk. Andre trusler og utfordringer går langs flere akser:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bekymring for kommunenes kapasitet og ressurser til å forvalte miljøtilskuddsordningene - kryssende interesser i arealplanlegging og arealbruk - strukturrasjonalisering i jordbruket - generasjonsskifte - nedgang i antall bruk - mangel på drivere av viktig areal - behov for bedre tilpasset beitetrykk - behov for mer skjøtsel på grunn av gjengroing og uheldig forekomst av fremmede arter <p>Det er også kjent at seterdrifta i mange fylker er utsatt.</p> <p>Norad: Måloppnåelse generering av finansielle resursers: Det trengs en økning innenfor bistandsmidler samt en økt satsing på generering av privatkapital til naturmangfold om målet skal oppnås både på middels- og langsikt.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: -</p> <p>Oljedirektoratet: Vurdering av situasjon i 2030 med videreføring av iverksatte tiltak og virkemidler: Med god og tilstrekkelig overvåking og kobling resultater mot incentiver så som skatteforhold mm., er det forventet at situasjonen vil bli uforandret eller forbedret i forhold til dagens situasjon.</p> <p>Operatører for petroleumsvirksomheten har også gjennom årenes løp vist seg å ha en god omstillingsevne for å tilpasse seg nye miljøkrav, og samtidig ha en høy grad av åpenhet rundt resultater, som til sammen vil bidra til oppnåelse av mål 18.</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
	<p>B) Situasjonen i 2030 med planlagte tiltak og virkemidler.</p> <p>Det er sannsynlig at EUs grønne giv med strengere lovverk sammen med operasjonalisering av konseptet bærekraftig finans, vil kunne bidra til en større finansieringspott fremover for å ivareta naturmangfold og økosystemtjenester. Dette vil kunne bli viktig for å gjennomføre nasjonale strategier og handlingsplaner for naturmangfold, men vil også</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Samme som for 3.5 A)</p> <p>Norad: Planlagt forbedret <i>målemetode</i> for å måle naturfinansiering til utviklingsland: Som beskrevet i punkt 2.4 er en begrensning ved dagens metode for å måle naturfinansiering at kjernestøtte til multilaterale</p>

	<p>kreve tilrettelegging av forvaltningsmyndighetene dersom vi ønsker å påvirke hva som gjøres og i hvilken rekkefølge - se tekst under.</p>	<p>organisasjoner, som helt eller delvis jobber med naturmangfold, ikke inkluderes ved måling og rapportering av naturfinansiering. Det pågår et metodearbeid i OECDs WP-STAT for å forbedre dette, slik at metoden for å måle total naturfinansiering til utviklingsland dermed blir mer dekkende.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: -</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
--	--	---

Tiltak og virkemidler for å nå målet (deloppdrag 3, 5 og 6)

<p>4.1 Bruk av eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?</p>	<p>A) Eksisterende tiltak og virkemidler som er/kan være særskilt effektive for å nå målet, eller planlagte tiltak og virkemidler med potensial for god effekt, på kort (2030) og lengre (2050) sikt.</p> <p>Det er sannsynlig at kravene til bærekraftig finans vil kunne ha stor betydning for å "tvinge igjennom" en grønn omstilling i mange næringer.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Den samlede bevilgningen for tiltak og virkemidler som er nevnt i 3.1 og 3.3 (og 3.2) er viktig for å nå målet (mål 19). Alle tilskuddsordningene er med på å stimulere landbrukssektoren til å gjøre tiltak for å ivareta naturmangfoldet og redusere klimautslipp.</p> <p>Norad: Det finnes stor potensiale for å generere store midler til naturmangfold innenfor DSI-mekanismen (mål 13). Men det er mange spørsmålsteget om hvordan denne mekanismen skal se ut og om den kommer til å generere finansielle ressurser. Norad støtter arbeidet med DSI og rettferdig forfordeling av ressurser (Access and Benefit Sharing - ABS) gjennom noen avtaler.</p> <p>Innenfor Klima- og skoginitiativet arbeides det med å gjøre klimakreditter enda bedre for naturmangfold gjennom en type premium-modell (et internasjonalt arbeid som også er lenket til bio-kreditter). Her finnes potensiale for å forbedre naturmangfold innenfor klimakreditter og generere finansielle midler.</p> <p>Det finnes en potensiale for at nasjonale finansieringsplaner kan generere privatkapital om de designes og gjennomføres i samarbeid med privat og finansiell sektor.</p> <p>Hvis GEFs sin nye fond (designet og besluttet om etter Kunming-Montreal beslutningen) genererer midler fra ulike kilder, spesielt</p>
--	--	--

		<p>fra privat sektor og filantropier, kan dette også ha en positive effekt. Det nye fondets krav om at minst 25% av midlene skal fordeles til internasjonale finansinstitusjoner akkreditert til GEF er en viktig steg i riktig retning for å mobilisere finansiering fra private kilder.</p>
		<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: En vurdering av og gjennomføring i Norge av relevante finansielle virkemidlene som kommer gjennom EU Fit for 55 og Green Deal vil kunne gi Norge nye virkemidler som kan være effektive for å nå målet både på kort og lang sikt. En ny gjennomgang av og gjennomføring av foreslåtte virkemidler fra NOU 2013:10 Naturens goder - om verdien av økosystemtjenester kan være effektivt for å nå målet.</p>
		<p>Oljedirektoratet: -</p>
		<p>Statistisk sentralbyrå: Mål 19: internasjonal støtte til tiltak som bidrar til bedre forvaltning av natur Norad finansierer et samarbeidsprosjekt mellom Norge og Indonesia om havforvaltning, under programmet Hav for utvikling. Det overordnede målet med Hav for utvikling er å bidra til en styrket, bærekraftig og inkluderende havøkonomi i partnerland. SSB er i sluttfasen av å etablere det 5-årig prosjektskrivet i tett samarbeid med partnere i Norge og Indonesia. Samarbeidet vil fokusere på bedre faktagrunnlag og kunnskap med mål om bedre havforvaltning. Prosjektet inkluderer tre komponenter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Havregnskap • Satellittregnskap for hav • Formidling
	<p>B) Eksisterende tiltak og virkemidler som kan gi bedre effekt enn i dag dersom de gjennomføres/brukes i større omfang og/eller forvaltes på en annen måte</p>	
	<p>Vi bør få bedre kunnskap om hvilke midler til naturmangfold i statsbudsjettet som har best effekt. I tillegg bør det gjøres en vurdering av hvordan budsjettoppsett kan bidra til å synliggjøre effektene for naturmangfold på en mer oversiktlig måte.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Eksisterende virkemidler og tiltak har nesten uten unntak fått større bevilgninger de senere år. Det har også blitt mer vanlig med øremerkede midler til prioriterte fokusområder. Norad: Se ovenfor Norges vassdrags- og energidirektorat: Tilskudd til energieffektiviseringstiltak, tilskudd til bedre miljøtilstand i vassdrag og tilskudd til restaurering av natur er</p>

		finansieringstiltak innenfor energiforvaltningen som vil kunne bidra positivt.
		Oljedirektoratet: -
		Statistisk sentralbyrå: -
C) Hvilke positive og negative virkninger har tiltakene og virkemiddelbruken beskrevet over for klima og klimatilpasning		
	<p>Det er betydelig mer finansiering til klimaprosjekter for å redusere den globale oppvarmingen enn det er til prosjekter som skal bevare naturmangfold og økosystemtjenester. Begrensning av klimaeffekter (prosjekter som gir en positiv klimagevinst), vil også bidra positivt til å bevare naturmangfoldet ved å opprettholde de klimatiske forholdene som bestemte økosystemer og arter er avhengig av. Samtidig kan noen klimatiltak ha negativ effekt på naturmangfold. Det er viktig å være både bevisst på dette og lete etter synergier for å utnytte de positive effektene for både klima og natur i de samme prosjektene, og i den grad mulig unngå klimatiltak som ødelegger naturmangfold. Hvis en større andel av klimaprojektene også spesifikt hensyntar målene i Naturavtalen, vil det kunne ha en vesentlig betydning for faktisk implementering av tiltak. Store prosjekter som Norge deltar i gjennom Klima- og skoginitiativet og Norad sine prosjekter, må ha med både klima- og naturmål i prosjektbeskrivelsen. Det er viktig å alltid være bevisst på både natur og klimakrisen i oppstart av større prosjekter og at det også blir en viktig forutsetning for å skaffe tilveie finansiering til prosjektene. I tillegg må man være spesielt bevisst på at klimaprosjekter indirekte eller direkte medføre skader på natur. EU taksonomien håndterer dette konkret ved å presisere at det ikke er nok å bidra positivt til et av miljømålene dersom man samtidig påvirker et annet miljømål negativt.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Det er varierende hvilken effekt tiltakene og virkemidlene har på klima og klimatilpasning. Det er i tillegg til fokus på naturmangfold i virkemidlene nevnt, også stort fokus på klima og redusering av klimautslipp i landbrukssektoren.</p> <p>Norad: På generell basis har alle ovennevnte positive virkninger for klima og klimatilpasning.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: -</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: Minus: Et internasjonalt samarbeidsprosjekt innebærer noe reisevirksomhet, men mesteparten av arbeidet gjennomføres med digitale møter.</p> <p>Plus: International erfaringsutveksling og prosjekter kan lett omfatte flere partner og spre kunnskapen raskere. Det er allerede interesse fra internasjonale organisasjoner og land som jobber med lignende tematikk. Metode innen dette feltet er fortsatt under utvikling, og her kan Norge bidra med sin ekspertise til etablering/forbedring av internasjonale retningslinjer og manualer.</p>
D) Tiltak og virkemidler som bør videreføres		
	Vi forventer at bruk av naturregnskap på sikt vil gi oss bedre forutsetninger for å kunne si noe om effektene for naturmangfold.	<p>Landbruksdirektoratet: Alle tiltak nevnt bør videreføres da de alle bidrar på forskjellige områder.</p> <p>Norad: Dette er beroende på mottakerlands interesse. Per i dag har våre tiltak internasjonal og nasjonal støtte og gir effekt.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke relevant.</p> <p>Oljedirektoratet:</p>

	-
	<p>Statistisk sentralbyrå: Internasjonalt samarbeid, både bilateralt og med internasjonale organisasjoner bør styrkes. Det bør settes av midler så Norge kan ta en aktiv rolle i utvikling av internasjonale standarder og metode for miljø-økonomiske regnskap, inkludert økosystemregnskap og havregnskap. Miljøøkonomiske regnskap, inkludert økosystemregnskap blir viktige for rapportering på naturavtalen</p>
E) Eksisterende tiltak og virkemidler som trolig vil være utilstrekkelige eller mindre effektive for å nå målet	
Det er vanskelig å svare på fordi vi i liten grad har verktøy som måler effekten.	<p>Landbruksdirektoratet: Vi vurderer ingen av tiltakene til å være utilstrekkelige, man bør heller fortsette å forbedre og utvikle eksisterende parallelt med ny kunnskap.</p> <p>Norad: Se ovenfor.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Dagens kostnadsvurderinger for utbygging av kraftproduksjon tar i liten grad inn eksterne kostnader slik som nedbygd areal, samlet belastning på arter, naturtyper, økosystemer og er trolig utilstrekkelige eller mindre effektive for å nå målet.</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
F) Mangler det generelt tiltak og virkemidler for å kunne nå målet, eller mangler din sektor tiltak og virkemidler til å nå målet?	
Det er sektormyndigheter og kommuner som sitter på virkemidlene som i stor grad regulerer i hvilken grad arealer og naturpåvirkes. Det er de som har myndighet til å si ja/nei til prosjekter og det er de som setter vilkår om ev avbøtende tiltak. Miljømyndighetene kani liten grad påvirke dette direkte, men kan ha en viktig rolle i å tilrettelegge og tilgjengeliggjøre kunnskap for for private og offentlige prosjektutviklere slik at de får et bedre grunnlag å gjøre sine valg ut i fra og synliggjøre virkningene av prosjektene, og bedre beslutningsgrunnlaget for beslutende myndighet.	<p>Landbruksdirektoratet: Vi vurderer det til at tiltakene vi trenger er til stede og allerede er på god vei til å bedre og hensynta naturmangfold. Utvikling og forbedring av tiltak parallelt med ny kunnskap er avgjørende for å lykkes i fremtiden.</p> <p>Norad: Som beskrevet i punkt 2.4 er det mangler ved gjeldende metode for å måle total naturfinansiering til utviklingsland, men det pågår et metodearbeid i OECDs WP-STAT for å fange opp tilnærmet helheten av norsk naturfinansiering til utviklingsland.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Metodikk for å regne inn kostnader ved nedbygd areal, samlet belastning på arter, naturtyper, økosystemer samt eventuelle restaureringskostnader kan trolig være et virkemiddel som bidrar til å nå målet.</p>

		Oljedirektoratet: -
		Statistisk sentralbyrå: -
4.2 Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?	A) Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå målet på kort sikt (til 2030) og på lengre sikt (2050).	
	Virkemidler som sentrale sektormyndigheter har for å sikre finansiering av bevaring av naturmangfold og økosystemtjenester og hvor Miljøforvaltningen bør spille en viktig rolle:	Landbruksdirektoratet: Ny og bedre kunnskap omkring naturmangfold i landbruket generelt er viktig for å avdekke nye tiltak som kan settes til verks. Videre er det viktig for landbruket å bidra inn i tverrsektorielle samarbeid for å bidra inn i en felles forvaltning av naturmangfold.
	Eksempel fra energisektor - NVE kan i konsesjoner til utbygging av nye energianlegg (produksjon eller nett), sette vilkår til konsesjonær om finansiering av tiltak for å unngå negative konsekvenser på natur og nærmiljø. Det er lang tradisjon for å sikre finansiering av overvåking av konsekvenser og finansiering for å sikre at inngrepene påvirker natur eller enkeltarter minst mulig. Regelverkene som gir mulighet for å pålegge vilkår om avbøtende tiltak har i mindre grad benyttet muligheter for å pålegge konkrete restaureringsprosjekter i planområdene eller på konkrete erstatningsarealer. Med føringene som følger av prinsippene om bærekraftig finans, er det sannsynlig at enkeltaktører i større grad enn tidligere, vil legge inn flere slike "bevarings/ restaureringsprosjekter" i søknader/planer om til tiltak for å sikre at tiltakene er i tråd med taksonomien og for å sikre finansiering.	Norad: Det er behov for oppskalering av eksisterende tiltak og innovative tiltak for å generere privat kapital.
		Norges vassdrags- og energidirektorat: Se 4.1 F
		Oljedirektoratet: -
	Statistisk sentralbyrå: -	
	Miljøforvaltningen forvalter ikke disse virkemidlene for de ulike sektorene, men kan gjennom overordnet samarbeid og høringer, gi innspill til utforming av vilkår og dermed påvirke hvor de private aktørene må finansiere avbøtende tiltak som bidrar til å oppnå målet om bevaring av natur og arter. Noe av det viktigste miljøforvaltningen kan gjøre for å realisere potensialet her fremover, er å skaffe nok kunnskap om aktuelle restaureringsprosjekter og "tilgjengeliggjøre" disse for private aktører f.eks. gjennom et marked eller mer forvaltningsrettede virkemidler som et fond finansiert av private aktører. For å sikre privat finansiering gjennom slike løsninger, er det avgjørende av man klarer å utvikle gode indikatorer eller måleenheter slik at det blir forutsigbart for vedtaksmyndighet og aktørene, hva en slik finansiering vil innebære.	
	B) Hvilke oppgaver og ansvar bør nasjonale og regionale myndigheter ha, hva bør kommuner gjøre, og hva kan forventes av befolkningen?	
		Landbruksdirektoratet:

	<p>Miljøforvaltningen bør sammen med andre myndigheter, arbeide for å tilrettelegge konkrete prosjekter eller finansielle løsninger for å styre finansielle ressurser fra private prosjekter, til de områdene eller prosjektene som har størst betydning for naturmangfold eller man får mest naturmangfold for minst penger. Det er en vesentlig barriere for private aktører at dette ikke foreligger og at det kreves kompetanse og oversikt som hver enkelt aktør ikke sitter med.</p> <p>Med kravene som følger under regelverket for bærekraftig finans, forventes det at private aktører og finansinstitusjoner, i vesentlig større grad enn i dag, vil kunne bidra med finansielle ressurser for å nå mål 19.</p>	<p>Kommuner bør prioritere ressurser på området for å begrense/bekjempe fremmede arter i sin kommunale drift, planlegging og oppfølging av landbruket. Oppgaver og ansvar bør være fordelt slik det gjøres for store deler av eksisterende tiltak i dag. Noe som kan bedres er oppfølging av tiltak (rapportering) fra de som gjennomfører tiltakene, slik at justeringer/forbedringer av retningslinjene for tiltakene spisses mot det som er dokumentert (les; rapportert) å fungere. Dette vil være forskjellig både regionalt og lokalt. Befolkningen bør opplyses mer om hva som gjøres, på en måte som er lettoppfattelig og gir mulighet for refleksjon (eks. ikke gjennom akademisk litteratur, men kanskje gjennom sosiale medier i tråd med utviklingen av samfunnets digitale hverdag/informasjonskanaler).</p> <p>Norad: Ikke relevant.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Bedre koordinering mellom finansmyndigheter, sektorforvaltning og miljøforvaltning vil kunne gi tydeligere og mer helhetlige tilskuddsordninger som i større grad bidrar til å nå målet.</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>	
	C) Positive og negative virkninger av tiltakene og virkemiddelbruken over for klima og klimatilpasning		
	<p>Finansiering av restaureringsprosjekter, bevaring av myr eller andre områder av hensyn til naturmangfold, vil bidra positivt også til klimamålene. Finansiering til bevaring av naturmangfold vil være positiv for klima da naturen bidrar med viktige økosystemtjenester gjennom opptak og lagring av CO₂. Det er viktig at tilsvarende logikk ivaretas ved finansiering av klimaprojekter. Det er en del eksempler på at prosjekter som er bra for klima, kan gå på bekostning av naturverdier. Eksempelvis kan utbygging av ny fornybar energi til erstatning for fossil kraft, være positivt for klima mens arealinngrepene kan medføre negative virkninger for naturen dersom dette ikke er tilstrekkelig ivarettatt i planleggingsfasen av prosjektene.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Se 4.1 C)</p> <p>Norad: På generell basis har alle ovennevnte positive virkninger for klima og klimatilpasning.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: -</p> <p>Oljedirektoratet: -</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>	
	4.3 Forutsetninger for vellykket gjennomføring av tiltak og virkemidler	<p>A) Hvilke forutsetninger (for eksempel ressurser, politikk, lovverk, samfunnsendringer, tverrsektorielt samarbeid) og hvilken forvaltningspraksis må være på plass for at en skal kunne gjennomføre tiltakene og virkemidlene over?</p>	<p>Landbruksdirektoratet:</p>

	<p>Operasjonalisering av Hurdalplattformens budskap om at klima og natur skal være rammen for all politikk. Godt samarbeid mellom miljøforvaltning og sektorinteresser er avgjørende for å kunne sette inn flere tiltak raskere.</p>	<p>Mer økonomiske ressurser for FoU og fremtidige tiltak. Større ressurser på området i kommunene. Politikken og samfunnet generelt må se de store sammenhengene, dvs. at både naturmangfold og klima/klimatilpasning må gå hånd i hånd for å ivareta begge interesser + forstå utviklingen ellers i samfunnet (utbygging, veibygging, populasjonsvekst osv.). Tverrsektorielt samarbeid er essensielt for å lykkes.</p> <p>Norad: Mange av forutsetningene er beroende av mottakerlandenes kapasitet og interesse. Men det kreves også et fokus fra norsk politisk ledelse for at Norad skal ha nok ressurser til å støtte mottakerlandene.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Se 4.1 A</p> <p>Oljedirektoratet: Forutsetninger og forvaltningspraksis: Samarbeid mellom de ulike sektorene, og gjerne de som opererer i samme område på sokkelen. Samarbeid mellom myndighetene og de ulike sektorene. Følge med på utviklingen i havområdene, som er under kontinuerlig endring. Harmonisering mellom sektorielle utslipp til sjø og luft.</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
<p>B) Gitt at tiltakene og virkemidlene som er foreslått over, skal iverksettes, hvordan kan din sektor legge til rette for og hva kan din sektor gjøre for å sikre at disse blir gjennomført?</p>		
	<p>Miljødirektoratet må være den viktigste kunnskapsleverandøren og premissgiveren for klima og naturkunnskap. Her er bl.a. utvikling av et godt og brukervennlig naturregnskap viktig.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Legge til rette for (sammen med andre sektorer) flere tiltak som kan nyttes tverrsektorielt. Dvs. se på mulighetene for at flere sektorer kan samarbeide (og finansiere over ulike plattformer) om tildeling av midler til ulike tiltak o.l.</p> <p>Norad: Se over.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: NVE har god kompetanse på investerings- og kostnadsanalyser og vil enkelt kunne implementere nye forutsetninger i saksbehandlingen.</p> <p>Oljedirektoratet: Legge til rette for:</p>

		Samarbeid, gjennomføringsevne, forutsigbarhet og teknologiutvikling
		Statistisk sentralbyrå: -
4.4 Måloppnåelse	Hva mangler ev. for å kunne måle progresjon mot målet og effekt av tiltakene og virkemiddelbruken? Trengs det ny kartlegging, overvåking, nye systemer eller annen kunnskap?	
	Det trengs kunnskap om hvor økt finansiering kan gjøre mest nytte for å bevare naturmangfoldet. Dette må sees i sammenheng med mekanismer som kan benyttes av private aktører som ønsker å bidra positivt, være naturnøytrale eller naturpositive eller som pålagt å bidra konkret gjennom vilkår knyttet til prosjekttillatelser etter ulikt lovverk. Et eksempel kan være å lage et "marked" for restaureringsprosjekter eller opprette et fond som forvaltningen kan benytte til konkrete restaureringsprosjekter. Det vil kreve verdsetting av naturpåvirkning i en eller annen forstand for å kunne ha en fornuftig mening om hva nedbygging av et gitt areal/naturtype vil innebære i form av restaurering eller støtte til konkrete tiltak for enkeltarter. Denne verdsettingen vil kreve omfattende metodeutvikling.	Landbruksdirektoratet: Norad: Som beskrevet i punkt 2.4 er det mangler ved gjeldende metode for å måle total naturfinansiering til utviklingsland, men det pågår et metodearbeid i OECDs WP-STAT for å fange opp tilnærmet helheten av norsk naturfinansiering til utviklingsland. Norges vassdrags- og energidirektorat: Det trengs vurdering av nye virkemidler og utvikling av indikatorer for rapportering på måloppnåelse. Oljedirektoratet: - Statistisk sentralbyrå: -
4.5 Vurdering av situasjonen i 2030 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn	Vanskelig å vurdere, men sannsynlig at man kan redusere virkninger for natur ved å ha natur inne som en rammebetingelse fra starten av prosjektplanlegging. Det er sannsynlig at tankegangen om at vi har nok areal å ta av i Norge, vil bli mer nyansert med tydeligere mål om bevaring av natur.	Landbruksdirektoratet: Vi vurderer situasjonen i 2030 til å ha gode forutsetninger for måloppnåelse jf. mål 19. Virkemidlene i landbruket blir stadig utviklet og forbedret for å treffe tiltak mer effektivt og riktig. Høyere bevilgninger over jordbruksavtalen og reindrifftsavtalen de senere år gjenspeiler samtidig landbrukets vilje til videre arbeid på naturmangfold og klima. Norad: Norge inngår i det internasjonale samfunnet som i fellesskap skal oppnå det finansielle målet. Som målet tilsier innebærer dette økt støtte fra alle kilder. Norges vassdrags- og energidirektorat: Med nye virkemidler kan kanskje målet nås i 2030. Oljedirektoratet: Vurdering av situasjonen og måloppnåelsen i 2030 er at tiltakene vil forventelig gi ønsket effekt. Statistisk sentralbyrå: -
	Som omtalt over	Landbruksdirektoratet:

<p>4.6 Vurdering av situasjonen i 2050 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn</p>		<p>Vi vurderer situasjonen i 2050 til å ha gode forutsetninger for måloppnåelse jf. mål 19. Virkemidlene i landbruket blir stadig utviklet og forbedret for å treffe tiltak mer effektivt og riktig. Høyere bevilgninger over jordbruksavtalen og reindriftsavtalen de senere år gjenspeiler samtidig landbrukets vilje til videre arbeid på naturmangfold og klima.</p> <p>Norad: Hvis tiltakene som nevnes ovenfor tas i bruk finnes det gode mulighet for å nå finansieringsmålet.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Se forrige.</p> <p>Oljedirektoratet: Vurdering av situasjonen og måloppnåelsen i 2050 er at tiltakene vil forventelig gi ønsket effekt.</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>
<p>4.7 Har Norge særlig gode eller dårlige forutsetninger for å nå dette målet?</p>	<p>Norge har gode forutsetninger for å kunne bidra til målet om økt finansiering til bevaring av naturmangfold i Norge, men også gjennom bistandsarbeid og internasjonalt samarbeid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rikt land • Høyt kunnskapsnivå • Relativt god oversikt over ressurser og miljøstatus 	<p>Landbruksdirektoratet: Vi mener Norge har gode forutsetninger for å nå mål 19. Både offentlig forvaltning og samfunnet for øvrig har vist stor velvilje over flere år for å prøve å tilpasse oss etter nye hensyn og krav til naturmangfold og klima (og miljø). Fortsetter trenden samtidig som at flere henger seg på i den videre «satsingen» for å bedre klima og ivareta naturmangfold, mener vi Norge stiller sterkt frem mot 2030 og 2050, og høy måloppnåelse</p> <p>Norad: Det er en politisk beslutning om mer finansielle midler skal settes av til naturmangfold internasjonalt.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Finansnæringen og byggebransjen i Norge er svært opptatt av taksonomien og hvordan den samordnes med energimerkeordningen for bygg. Med stor grad av fornybar kraft og tiltak på energieffektivisering vil Norge ha gode forutsetninger til å oppfylle deler av målet.</p> <p>Oljedirektoratet: Særlig gode forutsetninger: Gjennom dagens tiltak i petroleumssektoren, samt arbeidet med forvaltningsplanene har Norge en god forutsetning å kunne nå målet.</p> <p>Statistisk sentralbyrå:</p>

		-
4.8 Konklusjon	<p>Gitt vurderingene i del 4, oppsummer kort i hvilken grad (lav-middels-høy) Norge vil være i stand til å nå Kunming-Montreal-målet?</p> <p>Ikke mulig å si noe hvordan Norge kan nå et felles internasjonalt finansieringsmål.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Høy - vi har mange økonomiske (og juridiske) virkemidler som bidrar inn i arbeidet. Samtidig har det det siste året blitt bevilget mer midler gjennom årlige oppgjør/avtaler.</p> <p>Norad: Se over.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: -</p> <p>Oljedirektoratet: For Petroleum - Høy: Dette er basert på de tiltakene blir gjort i dag, der overvåkingen viser veldig gode resultater. I tillegg tas det hensyn til årstidsvariasjoner på f.eks. boring og seismikk.</p> <p>Statistisk sentralbyrå: -</p>